

Genitale verminking van vrouwen

De RoSa-factsheets maken u wegwijs in het gelijke kansenlandschap in Vlaanderen. Telkens wordt er op een bepaald terrein nagegaan wat de situatie is. Zowel bredere thema's als meer specifieke krijgen aandacht, naargelang de relevantie en/of beschikbaarheid van informatie en het voorhanden zijn van cijfermateriaal. Bedoeling is niet zozeer volledigheid te bieden maar wel op een overzichtelijke en toegankelijke manier de positie van de vrouw in Vlaanderen te schetsen. RoSa is sinds 1978 in Vlaanderen hét adres voor informatie en documentatie over gelijke kansen, emancipatie en vrouwenstudies in binnen- en buitenland.

Nr. 57 • okt 2008

Deze factsheet verklaart vooreerst waarom genitale mutilatie van vrouwen een schending van de mensenrechten is. We leggen uit wat de praktijk precies inhoudt, wat de motieven zijn, in welke landen en in welke mate het gebruik voorkomt. We geven een overzicht van wat er op juridisch en maatschappelijk gebied ondernomen wordt om de praktijk uit te bannen. Tot slot wijzen we op instanties die hulp verlenen aan slachtoffers. Een literatuurlijst wijst de weg naar meer informatie.

MENSENRECHTEN

Genitale verminking bij vrouwen werd door toedoen van het cultuurrelativisme jarenlang goedgepraat als een traditie die bijdraagt tot de culturele identiteit van gemeenschappen. Maar cultuur is niet statisch, het is een dynamisch gegeven dat constant evolueert. Individuen en gemeenschappen zijn geen passief product van hun cultuur.

Vanuit die optiek begonnen de vrouwenbeweging en de internationale mensenrechtenorganisaties op te komen tegen genitale verminking van vrouwen. Zij brachten de praktijken onder de aandacht in Europa en in Afrika¹ en slaagden erin de kwestie op de internationale agenda te plaatsen, met enig resultaat. Vanaf de jaren 1980 en 1990 werd genitale verminking van vrouwen erkend als een schending van de mensenrechten en opgenomen in meerdere internationale mensenrechtenconventies. Recent publiceerde de Wereldgezondheidsorganisatie een gezamenlijke verklaring van tien internationale organisaties om de praktijk uit te bannen. Ondertekenaars waren de OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO².

WAT IS HET?

Genitale verminking bij vrouwen (GVV) groepeerde alle ingrepen die erop gericht zijn om alle of een deel van de externe geslachtsorganen van de vrouw te verwijderen of er andere verwondingen op aan te brengen om culturele of andere redenen zonder medische noodzaak. Die

¹ Inter-African Committee on Traditional Practices - <http://www.iac-ciaf.com/index.htm>

² *Eliminating female genital mutilation. An interagency statement.* In het Engels - pdf (3.4 MB) : http://who.int/reproductive-health/publications/fgm/fgm_statement_2008.pdf of het Frans - pdf (3.2 MB): http://who.int/reproductive-health/publications/fr/fgm/fgm_statement_2008_fr.pdf

verminderingen worden meestal aangebracht bij kleine meisjes en adolescenten tussen 4 en 14 jaar, maar ook op vrouwen die gaan trouwen of na de geboorte van het eerste kind. Alarmerend is de stijging van het aantal baby's dat het slachtoffer wordt.³

De Wereldgezondheidsorganisatie noemt vier types GVV:

clitoridectomie: excisie van het preputium of kapje van de clitoris, met of zonder het verwijderen van delen van of de gehele clitoris;

excisie: wegsnijden van de clitoris, met gedeeltelijke of volledige verwijdering van de binnenste schaamlippen. Dit is de meest gebruikelijke vorm van verminking;

infibulatie: excisie van de clitoris en schaamlippen, de twee stompjes van buitenste schaamlippen worden aan elkaar gehecht waarbij de vaginale opening tot een paar millimeter verkleind wordt;

andere verwondingen: prikken, piercen of incisie van de clitoris en/of labia; uitrekken van de clitoris en/of labia; dichtschroeven van clitoris en omringende weefsels; wegschrappen van weefsel rond de vaginale opening (angurya cuts) of snijden in de vagina (gishiri cuts); inbrengen van bijtende substanties of kruiden in de vagina om bloedingen te veroorzaken of om de vagina te vernauwen.

De gevolgen van die praktijken zijn niet te overzien: extreme pijn bij de ingreep, dodelijke bloedingen, diverse infecties, moeilijke seksuele relaties en probleembevallingen, ... en natuurlijk is er ook het levenslange psychische trauma.

WAAROM GEBEURT HET NOG ALTIJD ?

Om de praktijk te kunnen uitbannen moet je eerst begrijpen waarom ze blijft bestaan. Volgens Unicef is het is een diep gewortelde sociale conventie, die heel moeilijk te veranderen is. De Wereldgezondheidsorganisatie citeert meerdere redenen:

sociologische

Sociale integratie en behoud van de sociale samenhang: de ingreep levert meisjes en hun familie respect van de gemeenschap op en garandeert hun sociale positie;

Initiatie van meisjes in het leven als vrouw: vrouwen die niet verminkt zijn, worden niet aanvaard als volwaardige vrouw, kunnen niet deelnemen aan het maatschappelijke leven en vinden geen huwelijkspartner;

Identificatie met de culturele erfenis: het is de traditie, een eeuwenoude gewoonte van het volk.

psychoseksuele

Genitale verminking dient om zin in seks van *vrouwen te onderdrukken*, om kuisheid en maagdelijkheid voor het huwelijk en de trouw na het huwelijk te garanderen en om het seksuele genot van de man te verhogen. Het wordt verondersteld de gehoorzaamheid en volgzzaamheid van de vrouw te versterken

religieuze

Zowel moslims, christenen als animisten passen genitale verminking van vrouwen toe. Er is nochtans geen enkele grote godsdienst die de praktijk voorschrijft. Toch gebruiken veel gemeenschappen religieuze plicht als argument om de verminkingen te rechtvaardigen

esthetische en hygiënische redenen

Vrouwelijke geslachtsorganen worden als vies en lelijk beschouwd en moeten verwijderd worden.

³ *Seksuele en reproductieve rechten & gender. Waar staan we?* Commissie Vrouwen en Ontwikkeling, mei 2008.

financiële

Besnijdsters verliezen hun inkomen en aanzien als de praktijk uitgebannen wordt.

mythes

bijgeloof en onwetendheid: de ingreep zou de vruchtbaarheid verhogen en kindersterfte verminderen. Ongeletterde moeders laten hun dochters vaker besnijden dan vrouwen die minimaal middelbaar onderwijs kregen.

Vrouwelijke genitale verminking is een praktijk die nog altijd wijdverspreid is in grote delen van Afrika. In vele gemeenschappen zijn vrouwen doorgeefluik van tradities en gebruiken die de identiteit van een volk typeren. Die rol maakt het voor hen moeilijk die waarden in vraag te stellen. Bij hun migratie naar Europa, de Verenigde Staten, Australië, Canada en Nieuw-Zeeland brengen die bevolkingsgroepen hun gewoonten mee en ook praktijken zoals genitale verminking van vrouwen. Vele migranten grijpen terug naar traditionele gebruiken om hun eigen identiteit in het buitenland te behouden.

Het besnijden van vrouwen leidt in westerse landen tot een botsing tussen culturen en heftige reacties vanuit de medische, juridische en sociaal-culturele hoek. Industrielanden willen soms de schade beperken door de verminking te laten gebeuren onder verdoving in een ziekenhuis. De Wereldgezondheidsorganisatie is daar absoluut tegen. Medische professionals mogen in geen enkel kader vrouwen verminken. Ook symbolische interventies zijn onaanvaardbaar. Ze blijven een vorm van geweld op basis van gender en staan de uitbanning van de gewoonte in de weg.

VERSPREIDING

Volgens een ruwe schatting zijn op dit moment **100 tot 140 miljoen vrouwen en meisjes** wereldwijd het slachtoffer van de praktijk. Jaarlijks worden minstens 2 miljoen meisjes besneden. De meeste slachtoffers leven in **Afrika**. In minstens 28 Afrikaanse landen⁴ wordt de verminking nog uitgevoerd, maar het komt ook voor in **Azië** en het **Midden-Oosten**⁵.

De omvang van het probleem in **Europa** kunnen we alleen maar schatten. In Frankrijk variëren de **schattingen** van 4.500 tot 7.000 meisjes die het risico lopen op verminking, en van 13.000 tot /30.000 genitaal verminkte vrouwen. In Duitsland leven er ongeveer 21.000 verminkte migrantenvrouwen en zijn er ongeveer 5.500 meisjes in de risicogroep. Het Italiaanse ministerie van Binnenlandse Zaken schatte in 1994 dat ongeveer 28.000 vrouwen in Italië het slachtoffer zijn van genitale verminking. In Engeland hebben 86.000 eerste generatie migranten en vluchtelingen vrouwelijke genitale verminking ondergaan. Deze cijfers vinden we bij Els Leye - pdf⁶.

Voor **België** verwijzen we naar een schatting van Els Leye van 2002 voor een aantal nationaliteiten. Deze cijfers vind je in de tabel hieronder. De tabel toont per land van herkomst het aantal besneden migrantenvrouwen dat in België leeft, en het aantal meisjes dat risico loopt om meegenomen te worden naar het land van herkomst om te worden besneden. De meest betrouwbare schattingen krijgen een (+); onbetrouwbare schattingen een (-) en andere schattingen (*).

⁴ Inter-African Committee on Traditional Practices - <http://www.iac-ciaf.com/index.htm>

⁵ Lees hierover meer in het Unicef-rapport *Female Genital Mutilation/Cutting: A Statistical Exploration - pdf (1.3 MB)*, New York, 2005. -http://www.unicef.org/publications/files/FGM-C_final_10_October.pdf

⁶ <http://www.rosadoc.be/site/nieuw/pdf/uitgelezen/ug12nr4genitaleverminking.pdf>

Land van herkomst	Totaal aantal Afrikaanse vrouwen in België (0-65jr)	Totaal aantal meisjes (0-14jr)	Prevalentie in Afrika	Geschat aantal vrouwen met VGV in België (0->65jr)	Geschat aantal meisjes dat risico loopt (0-14jr)
Ghana	1.144	231	30% (*)	343	69
Dem. Rep. Congo	6.624	1.476	5% (-)	331	74
Guinee	243	48	99% (+)	240	48
Egypte	231	48	97% (+)	224	47
Kameroen	1.011	158	20% (-)	202	32
Somalië	197	58	98% (+)	193	57
Nigeria	640	96	25% (+)	160	24
Ivoorkust	335	43	43% (+)	144	18
Ethiopië	147	25	85% (*)	125	21
Burkina Faso	151	20	72% (+)	109	14

UITBANNING

De genitale verminking van vrouwen is een **discriminerende praktijk** die indruist tegen het internationaal recht. Het is een schending van het recht op leven, op gezondheid en fysieke integriteit, het recht op vrije keuze inzake voortplanting. De praktijk overtreedt het recht om niet aan geweld, martelingen, wrede, onmenselijke of ontorende behandeling te worden blootgesteld.

Internationale juridische instrumenten

Op de Internationale Conferentie voor Bevolking en Ontwikkeling (Cairo 1994) wordt mutilatie als middel om de vrouwelijke seksualiteit te onderdrukken expliciet afgekeurd⁷.

De vierde **VN-wereldconferentie voor vrouwen** van 1995 in Beijing⁸ veroordeelt in haar Actieplatform genitale verminking als geweld tegen vrouwen⁹.

De juridische basis voor het afschaffen van vrouwelijke genitale verminking wordt gevormd door een aantal verdragen:

- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens¹⁰
- Conventie van de Verenigde Naties ter Eliminatie van Alle Vormen van Discriminatie van de Vrouw¹¹
- Verklaring van de Verenigde Naties over de Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen¹²
- Conventie van de Rechten van het Kind – pdf¹³
- Afrikaans Charter van de Rechten en het Welzijn van het Kind¹⁴

⁷ <http://www.iisd.ca/Cairo/program/p07011.html>

⁸ <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/>

⁹ <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/violence.htm>- D.113-a

¹⁰ <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/dut.htm>

¹¹ <http://www2.ohchr.org/english/law/cedaw.htm>

¹² [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.RES.48.104.En](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.RES.48.104.En)

¹³ <http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/Kinderrechtenverdrag.pdf>

¹⁴ <http://www1.umn.edu/humanrts/africa/afchild.htm>

EUROPA

Op Europees vlak is er geen specifieke wetgeving tegen genitale verminking van vrouwen. In 2001 heeft het Europees Parlement een Resolutie ¹⁵ aangenomen die juridisch niet bindend is maar wel een groot moreel gezag heeft. Die kwam er op initiatief van de Commissie Rechten van de Vrouw en Gelijke Kansen ¹⁶ die in 2001 verslag n° A5-0285/2001 ¹⁷ opstelde over vrouwelijke genitale verminking. Dat rapport bevatte de Resolutie die werd aangenomen door het Europees Parlement op 20 september 2001.

De essentie: het Europees Parlement vraagt aan de lidstaten:

- genitale verminking bij vrouwen **als een misdrijf te beschouwen** of het slachtoffer ermee instemt of niet, en een straf op te leggen aan al wie helpt, ertoe aanzet of steunt om de ingreep te laten gebeuren op het lichaam van een meisje of vrouw;
- daders van genitale verminking bij vrouwen strafrechtelijk te bestraffen, ook al plegen ze de feiten **buiten hun grenzen** (*extraterritorialiteit* van het delict);
- wetten te stemmen die de rechters toelaten **voorzorgsmaatregelen te nemen** als ze weet hebben van vrouwen of meisjes die gevaar lopen te worden verminkt;
- gedragscodes op te stellen voor **medici, leerkrachten en sociale werkers** die hen ertoe aanzet **risicogeveallen te signaleren** en deze professionals aanmoedigt om samen met de gezinnen te werken aan bewustwording, zonder dat dit leidt tot schending van het beroepsgeheim;
- vanuit de bezorgdheid om de **bescherming van het kind** de dreiging van genitale verminking bij vrouwen te beschouwen als geldige reden voor **overheidsoptreden**, bijvoorbeeld via toezicht op het kind door de overheid of opschorting van sociale steun;
- een preventieve strategie uit te stippelen die is gericht op de bescherming van de minderjarigen, zonder immigrantengemeenschappen te stigmatiseren, via **scholing en bewustmaking** van de risicogemeenschappen; slachtoffers bij te staan met psychologische én medische **hulp**, zoals een kosteloze hersteloperatie voor zover mogelijk;
- via consulaten en immigratiediensten **informatie te geven**, in een vorm die begrijpelijk is voor wie niet kan lezen of schrijven, over de **wetgeving** die bedoeld is om vrouwen en meisjes te **beschermen** tegen genitale verminking. Gezinnen moeten op de hoogte gebracht worden van de mogelijke **strafrechtelijke gevolgen**, ze moeten vooraf weten dat gevangenisstraf mogelijk is wanneer verminking wordt vastgesteld;
- instructies uit te werken voor medici, leraren, opvoeders en sociale werkers om de vaders en moeders respectvol en eventueel met behulp van een tolk **voor te lichten** over de enorme **gevaren van genitale verminking** voor de vrouw en haar baby's;
- cursussen **seksuele voorlichting** te organiseren voor **scholen en doelgroepen** om te informeren over de zware gevolgen;
- mee te werken aan de **activiteiten van netwerken en NGO's** die zich in nauw contact met de gezinnen en gemeenschappen inzetten voor scholing, bewustwording en bemiddeling op het gebied van genitale verminking bij vrouwen en deze activiteiten te **financieren**.

¹⁵ Punt 8. *Genitale verminking van vrouwen*: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2002:077E:0126:0133:NL:PDF>

¹⁶ <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=FEMM&language=NL>

¹⁷ **verslag n° A5-0285/2001**: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2001-0285+0+DOC+WORD+V0//NL>

STATEN

Oostenrijk, België, Denemarken, Engeland, Italië, Oostenrijk, Spanje en Zweden hebben **specifieke** strafwetten opgesteld. In andere landen is genitale verminking strafbaar onder de **algemene** strafwet. Tot nu toe kwam het alleen in Frankrijk tot rechtszaken (een dertigtal). Om de wetgeving efficiënt te kunnen toepassen moeten we (risico)gevallen onder de migrantenpopulatie kunnen identificeren en afdoende bewijs vinden om een geval voor de rechtbank te brengen. Gebrekkige kennis van de wetgeving rond genitale verminking bij politie, leraren en medisch personeel maakt de toepassing van de wet moeilijk, en al die mensen hebben hun eigen attitude tegenover tradities van migranten.

BELGIË

Tot aan de wet van 28 november 2000 was de praktijk strafbaar als “het toebrengen van opzettelijke slagen en verwondingen”. Nu is genitale verminking van meisjes en vrouwen expliciet en zwaar strafbaar op grond van artikel 409 van het Strafwetboek, gewijzigd in **artikel 29** van de Wet van 28 november 2000¹⁸ betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen (B.S. 17.3.2001).

De Belgische wettekst:

§ 1. Hij die eender welke vorm van verminking van de genitalieën van een persoon van het vrouwelijk geslacht uitvoert, vergemakkelijkt of bevordert, met of zonder haar toestemming, wordt gestraft met gevangenisstraf van drie jaar tot vijf jaar. De poging wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar.

§ 2. Indien de verminking uitgevoerd wordt op een minderjarige of met een winst oogmerk, is de straf opsluiting van vijf jaar tot zeven jaar.

§ 3. Indien de verminking een ongeneeslijk lijkende ziekte of een blijvende arbeidsongeschiktheid heeft veroorzaakt, is de straf opsluiting van vijf jaar tot tien jaar.

§ 4. Wanneer de verminking zonder het oogmerk om te doden, toch de dood ten gevolge heeft, is de straf opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar.

§ 5. Is de in § 1 bedoelde verminking op een minderjarige of een persoon die uit hoofde van zijn lichaams- of geestestoestand niet bij machte is om in zijn onderhoud te voorzien, uitgevoerd door zijn vader, moeder of andere bloedverwanten in de opgaande lijn, of door enige andere persoon die gezag heeft over de minderjarige of de onbekwame, of door een persoon die hen onder zijn bewaring heeft, of door een persoon die occasioneel of gewoonlijk samenwoont met het slachtoffer, dan wordt het minimum van de bij de §§ 1 tot 4 bepaalde straffen verdubbeld in geval van *gevangenisstraf* en met twee jaar verhoogd in geval van *opsluiting*¹⁹.

De wet spreekt over “**eender welke vorm van verminking van de genitaliën**”. Een precieze omschrijving zou het toepassingsgebied beperken, wat de wetgever heeft willen vermijden

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende gradaties van verminking. Het is de rechter die oordeelt over de ernst en de strafmaat. Wel zegt de wet uitdrukkelijk dat het moet gaan om “verminking van de genitaliën van **een persoon van het vrouwelijk geslacht**”.

¹⁸ <http://users.telenet.be/allemeesch/KlinPsy/wettekst/Wet20001128.htm>

¹⁹ Schuine druk door RoSa toegevoegd. De termen *gevangenisstraf* en *opsluiting* overlappen niet noodzakelijk elkaar: de effectieve opsluiting kan van kortere duur zijn dan de toegewezen gevangenisstraf, een gevangenisstraf kan ook (helemaal of gedeeltelijk) “met uitstel” zijn.

Erge vormen van besnijdenis bij jongens kunnen bestraft worden op grond van opzettelijke slagen en verwondingen.

Naast het ruime toepassingsgebied voorziet de wet in **een ruime verjaringstermijn**: het misdrijf verjaart ten vroegste tien jaar na haar meerderjarigheid.

Artikel 21bis van het Wetboek van Strafvordering:

“In de gevallen bedoeld in de artikelen (...) 409 en (...) van het Strafwetboek, begint de verjaringstermijn van de strafvordering pas te lopen vanaf de dag waarop het slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt. In geval van correctionalisering van een misdaad bedoeld in het vorige lid, blijft de verjaringstermijn van de strafvordering, die welke is bepaald voor een misdaad.”

Tot slot heeft de wet voor minderjarigen een uitzondering gemaakt op het **territorialiteitsbeginsel**. Volgens dat beginsel is de strafwet alleen van toepassing op misdrijven gepleegd in België, ongeacht de nationaliteit van de dader. Die uitzondering dient om de kinderen te beschermen die in België wonen maar tijdens een vakantie in het land van herkomst worden besneden.

Artikel 10ter van het Wetboek van Strafvordering:

“Eenieder kan in België vervolgd worden wanneer hij zich buiten het grondgebied van het Rijk schuldig maakt aan: (...) 2° een van de misdrijven bepaald in de artikelen 372 tot 377 en 409, van hetzelfde Wetboek (Strafwetboek), indien het feit werd gepleegd op een minderjarige;”.

Hoewel vrouwelijke genitale verminking bestraft kan worden als “opzettelijke slagen en verwondingen” heeft de specifieke wet een symbolische functie, met als doel “dat de betrokkenen afzien van die praktijken en dus vooral dat er zich een mentaliteitswijziging voordoet bij de betrokken personen en staten”.

HULPVERLENING

Knelpunten

Vrouwelijke genitale verminking speelt in veel culturen een grote rol in de man/vrouwrelatie. De sociale druk om aan de diepgewortelde tradities te voldoen is groot, en inmenging van buiten de eigen gemeenschap wordt niet zomaar geduld. Het is ook bijzonder moeilijk om effectief te vervolgen. De seksuele verminking gebeurt vaak clandestien.

Er zijn maatregelen nodig voor de bescherming van meisjes die het risico lopen op genitale verminking. Artsen, onderwijzers, sociale werkers die mogelijk in contact komen met slachtoffers of meisjes die het risico lopen te worden besneden moeten in de strijd tegen genitale verminking betrokken worden.

Een mentaliteitswijziging bij migrantengemeenschappen is niet vanzelfsprekend, en zal niet tot stand komen door de loutere strafbaarstelling van de praktijk. Educatie en preventieprogramma's mogen niet alleen focussen op de vrouwen maar ze moeten ook religieuze leiders en mannen betrekken bij de zaak.

Educatie en preventie

Diverse ngo's en basisorganisaties werken aan de preventie van vrouwelijke genitale verminking samen met de Afrikaanse gemeenschappen. Zij informeren een zo breed mogelijk publiek, geven training aan medisch personeel, ontwikkelen educatief materiaal, organiseren sensibiliseringscampagnes voor diverse doelgroepen, ook religieuze leiders en mannen, ze lobbyen om genitale verminking op de politieke agenda te zetten, enz. Sommige van die ngo's ontwikkelen ook activiteiten in Afrika zelf.

Asielrecht

Het Commissariaat-Generaal van de Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS)²⁰ houdt op dit moment rekening met genderspecifieke asielaanvragen. Een gendergerelateerd motief²¹ tot de erkenning van de vluchtelingenstatus van vrouwen is bijvoorbeeld genitale verminking. Het CGVS organiseerde ook opleidingen en sensibiliseringsdagen over genitale verminking van vrouwen en over de manier waarop die vrouwen moeten worden verhoord.

Acties van de civiele maatschappij

G.A.M.S., de Groepering van mannen en vrouwen in Afrika en Europa voor de Uitbanning van Vrouwelijke Genitale Verminking GAMS stelde een reeks aanbevelingen - pdf²² op tijdens het colloquium van Jammu in november 2003. Deze aanbevelingen zijn gericht aan politici en beleidsmakers op lokaal, nationaal en internationaal niveau.

In België bestaan een aantal organisaties tegen vrouwelijke genitale verminking:

G.A.M.S/Groupement d'hommes et de femmes pour l'Abolition des Mutilations Sexuelles féminines (Belgische afdeling) website: www.gams.be
e-mail: info@gams.be

I.C.R.H /International Centre for Reproductive Health
website: www.icrh.org
e-mail: info@icrh.org

Respect-ev/ Respect Everyone Everywhere
website: www.respect-ev.org

Euronet FMG
website: www.euronet-fgm.org

Amnesty Vlaanderen
Kerkstraat 156 - 2060 Antwerpen
Tel.: 03 271 16 16 - Fax: 03 235 78 12
website: www.amnesty.be

GEZONDHEIDSZORG

Veel westerse artsen zijn niet goed vertrouwd met de praktijk van vrouwelijke genitale verminking. Dat leidt tot onaangepaste medische handelingen en het verhoogt de drempel voor de slachtoffers om medische hulp te zoeken. Er moeten **opleidingen** komen voor de gezondheidszorg. De persoonlijke gevoelens en **emoties** van het personeel in de gezondheidszorg spelen ook een belangrijke rol: machteloosheid omdat de verminkingen zo goed als onomkeerbaar zijn, of woede omdat het wegsnijden van de vrouwelijke genitaliën in het Westen onaanvaardbaar is.

Er zijn niettemin al een aantal initiatieven genomen in de gezondheidszorg: er bestaan **medisch-technische instructies**²³ aan artsen en vroedvrouwen, zoals de procedure bij een bevalling van een geïnfibuleerde vrouw.

²⁰ Commissariaat-Generaal van de Vluchtelingen en Staatlozen: <http://www.cgva.be/nl/>

²¹ http://www.cgvs.be/nl/Groupes_vulnerables/Femmes_et_problematique_du_genre/index.jsp

²² http://www.dgcd.be/documents/fr/themes/gender/recommandations_jammu_2003_fr.pdf

²³ *Technisch advies voor gezondheidspersoneel in België. Vrouwelijke genitale verminking (vrouwenbesnijdenis). Handleiding bij de bevalling.* Richard F, Daniel D, Ostyn B et al. (2000).

Er zijn **gedragscodes** voor medisch personeel ontwikkeld door beroepsorganisaties, zoals het *Standpunt van de Nederlandse Organisatie van Gynaecologen en Obstetrici*. Die gaan een stapje verder dan de technische adviezen: ze verschaffen ook inzichten over de legale en ethische aspecten, bijvoorbeeld over opheffing van het beroepsgeheim.

Er zijn een beperkt aantal **gespecialiseerde klinieken** in Europa, bijvoorbeeld in Engeland waar "*African Well Women Clinics*" werden opgericht (Guy's and St Thomas's in London sinds 1995). Die verstrekken aangepaste medische zorg, ondersteuning, informatie, advies en counseling aan vrouwen en hun partners; en ze organiseren opleidingen voor de gezondheidszorg. In Australië is er het Royal Women's Hospital dat technische instructies voor gynaecologen publiceert op de website: <http://www.thewomens.org.au/ClinicalManagementofFemaleGenitalMutilationCopy>

Bronnen

Dit dossier "Genitale Verminking van Vrouwen" is onder andere gebaseerd op artikels van:

Els Leye, wetenschappelijk medewerker International Centre for Reproductive Health www.icrh.org - els.leye@ugent.be - "*Vrouwelijke genitale verminking in Europa - pdf*" - in "Uitgelezen" - jg. 12, nr. 4, 2006.

Sylvia Sroka, als advocaat verbonden aan de Brusselse balie. - "*Genitale verminking - pdf*" - in de RoSa online rubriek "*Wil en Wet*".

9

Meer lezen

Online

Eliminating female genital mutilation. An interagency statement. Wereldgezondheidsorganisatie, 2008.

In het Engels - pdf (3.4 MB):

http://who.int/reproductive-health/publications/fgm/fgm_statement_2008.pdf

In het Frans - pdf (3.2 MB): http://who.int/reproductive-health/publications/fr/fgm/fgm_statement_2008_fr.pdf

Vrouwelijke genitale verminking - pdf. Amnesty International, 2008. http://www.aivl.be/Media/Vrouwelijke_Genitale_Verminking_versiejul08.pdf

Female Genital Mutilation/Cutting: A Statistical Exploration - pdf (1.3 MB), Unicef, 2005. http://www.unicef.org/publications/files/FGM-C_final_10_October.pdf

Vrouwenbesnijdenis en recht, K. Meerschaut en A. Backs, Afrika-Vereniging Universiteit Gent, 2001.

<http://cas1.elis.rug.ac.be/avrug/vrouwel4.htm>

Parlementaire stukken Senaat 1999-2000, nr. 2-280/5, 103 <http://www.senate.be/www/?MIval=/publications/viewPub.html&COLL=S&LEG=2&NR=280&VOLGnr=5&LANG=nl>

Advies nr 18 van de Raad Gelijke Kansen van 13 juni 1997, betreffende de genitale verminking - pdf, Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, 1997. <http://www.raadvandegelijkekansen.be/downloads/advies18.pdf>

Female Genital Mutilation / A teacher's guide - pdf (4.5 MB)

Wereldgezondheidsorganisatie, 2001.

http://who.int/reproductive-health/publications/rhr_01_16_fgm_teacher_guide/fgm_teacher_guide.pdf

Health care in Europe for women with genital mutilation - pdf: Leye E, Powell RA, Nienhuis

G, Claeys P, Temmerman M. . Health Care for Women International 2006; 27(4):362-78

http://www.bmz.de/de/themen/FGM/Downloads/Health_care_in_Europe_for_women_with_genital_mutilation_published.pdf

Aanraders uit de RoSa-bibliotheek:

Seksuele en reproductieve rechten & gender: waar staan we? / coörd. Sabine Kakunga; Commissie Vrouwen en Ontwikkeling. - Brussel: Commissie Vrouwen en Ontwikkeling, 2008. – [RoSa exemplaarnummer Bc/0006-2](#)

Vrouwelijke genitale verminking nader bekeken: een onderzoek naar de aard, omvang en attitude onder professionals en risicogroep in Amsterdam en Tilburg / Merlijn Kramer(e.a.). - Zoetermeer: Commissie Bestrijding Vrouwelijke Genitale Verminking, 2005. - [RoSa exemplaarnummer Fillg/0019](#)

Mutilée / coll. Khady, Marie-Thérèse Cuny. - [S.l.]: Oh! Éditions, 2005. - [RoSa exemplaarnummer S/0449](#)

Female circumcision and the politics of knowledge: African women in imperialist discourses / ed. Obioma Nnaemeka. - Westport: Praeger, 2005. - [RoSa exemplaarnummer Cn/0003](#)

Strategieën ter voorkoming van besnijdenis bij meisjes: inventarisatie en aanbevelingen / Anke Van der Kwaak (e.a.). - 's-Gravenhage: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2003. - [RoSa exemplaarnummer P11/0199](#)

De stille doorbroken?: de complexiteit van genitale verminking van vrouwen / Karin Vermeulen. - Antwerpen: Humanistisch Vrijzinnige Dienst, 1995. - [RoSa exemplaarnummer Ca/0413](#)

Clitoridectomie en het recht op onze eigen seksualiteit / Dolle Mina. - Amsterdam: Dolle Mina, 1977. - [RoSa exemplaarnummer Bg/0002](#)

Op www.rosadoc.be

[Vrouwenrechten: basisteksten en juridisch kader - pdf](#), RoSa Factsheet nr. 55, augustus 2008.

<http://www.rosadoc.be/site/nieuw/pdf/factsheets/nr55.pdf>

Meer vinden?

Doorzoek de [RoSa online catalogus](#) met de trefwoorden:

genitale verminking / meisjes / internationaal recht / standpunten / mensenrechten / medisch / sociobiologie / vluchtelingen / vreemdelingenrecht / wetgeving / gezondheidszorg / hulpverlening / medische ingrepen / verminkingen / gynaecologie / verloskunde / gezondheid / Afrika

Samenstelling – Brigitte Rys